

Pèl & Ploma



Dibuix del natural per B. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

L'Exposició Universal de París

Llegint amb calma lo que jo mateix vaig escriure en el número passat de PEL & PLOMA, resulta un si és no és severa l'apreciació que m meresqueren quasi tots els edificis del gran concurs internacional. La veritat és que s'ho mereixen, tant per dintre com per fora, els edificis oficials que s'alcen tant al Camp de Mars com a l'Explanada dels Invalids. S'ho mereixen, i no podien pas obtenir-se d'altra manera, donada la manera de reunir col·laboradors que té l'Estat.

Dintre l'art, tant en l'arquitectura com en els altres, hi han els mateixos dos camins: el de l'art convencional, garantit pels diplomes d'escola i els títols acadèmics i apoiats per les medalles obtingudes més tard, precisament per esser els llorejats persones de tot repòs als ulls de la gent d'escola. L'altre és el de l'art veritable, surti d'on surti i de la manera que sigui. An els que l produeixen l'Estat no pot ajudar-los gaire, perquè pera esser així seria precis que ls que distribueixen els favors fossin homes d'una il·lustració artística de primer ordre, ademés de les condicions burocràtiques i polítiques que puguin tenir.

Com la tramitació de papers i els discursos de lluita electoral no tenen res que veure amb l'art, el resultat final de lo que encartegen també sofreix la mateixa pobresa de geni. Lo que passa a l'Exposició és la repetició del cas evident que s presenta al decorar el Pantheon i l'Hôtel de Ville de París. La decoració d'un edifici combinat per una intel·ligència única no és lògica que sigui enriquit per les obres de diferents pintors, sobre tot quan la diversitat se veu fins en una mateixa sala. La contraprova d'això és ben patent en el gran anfiteatre de la Sorbona, decorat *unicament* per en Puvis de Chavannes; la del vestibul de l'Escola de Farmàcia, pintat per en Besnard, o la biblioteca de Boston, decorada també per en Puvis. En aquests locals les idees pictòriques són úniques, sortides totes del mateix creador, i per tant res se contradiu ni desllueix mutualment, com en el Panteó, l'Hôtel de Ville i l'Exposició Universal, que és l'assumpte de que parlo.

D'excuses n'hi han moltes, però no satisfan plenament els exigents desitjos dels que havem considerat fins ara que França és el país modern més artista. L'opinió contrària té més d'una solida base de raó en l'Exposició d'aquest últim any de segle, i aquesta novetat, que no és pas suspecta formulada per mi, considero que és el punt més important que s pot tractar, am tot i no haver vist més que una Exposició massa incompleta encara.



L'art de conjunt de que fa ostentació l'exterior de l'Exposició Universal és un art completament deslligat de tots els moviments d'art que s'han anat produint de l'any 30 ençà. Tot just en alguns detalls que queden ofegats per les grans masses hi han tímides aplicacions ornamentals que segueixen els nous camins oberts per innumbrables artistes de diferents països que tenen reputació solida i merescuda. En la construcció, res que satisfaci l'esperit ni que excusi les estranyeses prodigades sense necessitat. Les fatxades o són d'arquitectura escenogràfica, quan són provisionals, o remuguen un cop més els estils d'altres èpoques i que, per tant, res vénen a demostrar en la nostra, que té l dret de tenir idees pròpies. El Lluís XV, Lluís XVI, els detalls del renaixement, ja donaren en el llur temps les obres mestres que eren capaces de produir, i ni copiant ni inventant poden esser motiu de noves admiracions. L'elevació oval de les cúpules, més sembla una passatgera francesilla oferta a l'aliança amb la Rússia de reminiscències orientals que una pensada d'arquitecte artista. L'or prodigat en estatuës, frisos, fletxes, fatxades columnes, parets i teulades, pot donar un vestit ric als fragments que cobreix, més no n'amaga pas la complexió mesquina ni la ratlla poca solta. Així, l'artístic París s'acosta al tant criticat americanisme, en lo qual sofreix una caiguda que pot esser fatal si continua, perquè al mateix temps els americans s'assimilen més i més les arts plàstiques, que fins ara han monopolitzat en tant gran escala els centres artístics parisencs.

L'Exposició del 1900, a la que se sembla més de totes les que s'han celebrat és a la de Chicago. Fins al punt que de les plomes de tots els gacetillers francesos n'ha sortit el qualificatiu de *Ville blanche*, al parlar de l'Exposició de París, com les de tots els

reporters americans escrivien *The white city* al parlar de la gran fira que s'extenia a la vora del Michigan.

És potser una casualitat, però és una coincidència desgraciada. Americanisant-se, els francesos perden forces; francisant-se, els americans pogressen, en el domini de l'intel·ligència humana.



Aquest moviment de bascula té altres indicis de sa presència, fora d'un encert de mots del mateix significat. Examinant a fons els productes de tota classe de treballs, se veuen an aquesta Exposició grans novetats que corroboren el perill que corre França de perdre l'hegemonia artística. Per això és precis entrar a dintre ls palaus de l'Exposició i examinar la manera de presentar els productes en les diferents seccions.

Per rapida que sigui la visita, en poques hores se veu que diferents països han establert com a llei l'instal·lació uniforme pera tots els expositors. Així, el públic que no sigui gaire expert (cas que també s presenta en certs jurats) no pot sofrir l'influència del luxe de les instal·lacions, que moltes vegades sols disfresquen l'insignificància del producte que contenen.

Aquesta uniformitat és generalment del més exquisit gust artístic, per la senzilla raó de que costa tant de fer les coses lletges com boniques, i que, com més agradables siguin a la vista, més atreuen l'interès dels visitants.

En aquest sentit, que pels de PEL & PLOMA és el més interessant, la nació que s'emporta la palma de la bona presentació és Àustria; la mateixa Àustria, que no té pas grans artistes, però que sens dubte ha lograt donar el gust de les arts a tot el país. Ja pot mirar-se la secció que s vulgui: en totes la nota és característica, ben trobada, sobria, ben executada i hermosa. A mitja visita qualsevolga pot endavinar si una secció és o no d'Àustria. Per exemple, les de productes químics, que aquí presentarien fent castells de pots, llaunes i bocals, està instal·lada en vitrines de cedre natural, am els nirvis arquejats de l'estil modern completament resolt i que quedarà. En els plafons de cada compartiment unes pintures eminentment decoratives donen una idea artística i real dels establiments on s'elaboren els productes, sense aquella sequetat dels cromos de cerveseria. En la del costat, que crec que és la dels productes farmacèutics, els armaris encara són més bonics. La fusta està tintada d'un encertat to violat, i en els plans dels montants s'ha rebaixat la fusta dibuixant-hi festons de molt bon gust, que marca encara més el to groguenc natural de la fusta. En les exposicions de productes agrícoles sembla quasi be sempre que l'idea dominant és presentar una antitesi de tots els més hermosos espectacles de la Naturalesa. Així com és admirable un bell paisatge, am les llunyanes serres mig amagades per les boires reflectant-se tot en aigües tranquil·les, tant detestable és examinar lo que donen els blats, els camps, els boscos, contingut en pots de vidre am etiquetes de paqueteria. Doncs aquestes antipàtiques instal·lacions són potser les més boniques i artístiques de l'Exposició, en la secció austriaca.

Alemanya, que en moltes seccions disputa l'importància a la mateixa França, també ha tingut gran cuidado en presentar-ho tot en admirables departaments, cuidant els detalls, tant com la premsa en estar llestos, en lo que han guanyat a tot-hom.

Hungria, que s coneix que vol evidenciar que no té res que veure amb Àustria, se ressent un xic del seu passat, en contacte massa estret am l'Orient, però fa bon paper, pels mateixos motius dels dos països citats.

Inglaterra, Bèlgica, Holanda, Suïça, i els Estats Units fan com Alemanya i Àustria, i, com les diferents seccions franceses, també han adoptat el sistema de presentació uniforme: ja s veu que ls països més adelantats en tot han tingut la mateixa pensada.

En canvi, Itàlia i Espanya semblen un escapsament d'estils en els armaris i vitrines, posant vins en temples gòtics, barratons en kioscos àrabs, olives en vitrines Lluís XV, i tintes litogràfiques en armaris de mosaics de l'Alhambra, estrafets en paper i cartró. El resultat que obtenen al costat de les altres seccions industrials és el d'un mareig, que calma la curiositat del visitant de més bona voluntat.

França prou té seccions hermosíssimes, com per exemple la de perfumeria; però és una atracció que té que veure més am l'art de la modista de sombreros (que és tant art com un altre) que amb el moble o l'arquitectura. La base de quasi totes són els últims estils francesos, que s mantenen apartats del moviment general de tots els altres països, en els que esclata, *impo-*

sant-se, l'aplicació de l'estil modern, que, agradi o no, caracteritzarà indubtablement el moble, la casa i l'objecte d'art de la nostra epoca.

Estil modern que no té res que veure amb lo que n diuen modernisme aquí i... a Tortosa.



Entengui-s ben clar que no vui pas dir que l'art, el gran art, decau a França. El que siguin francesos artistes com en Rodin, en Claude Monet, en Degas, en Renoir, en Besnard, en Dalou, en Sisley, i tants altres, no té res que veure amb que siguin artistes els francesos. Les fileres de l'ensenyança oficial, les recompenses gerarquiques, l'afició a les cintetes allí on solament escau una flor, el militarisme, el politiquisme i altres ismes, sense comptar el de Panamà, han influït moltíssim en xuclar les forces intel·ligents d'aquell generós país que durant tants segles ha donat fornades de genis al progrés de l'esperit humà.

Ara, cada dia més si les lliçons de l'Exposició no hi posen remei, els homes més intel·ligents que seran la gloria d'aquell país són una minoria quines idees artistiques (que són les úniques de que volem parlar) estan quasi divorciades de l'opinió que suma l sufragi universal.

El concurs de cartells de la casa Fiter y Planas

L'epoca floreixent dels concursos artístics pera fer cartells se coneix que va passar a poc d'haver començat: ara ls mestres del genre deuen tenir altres feines o s'han anat cançant de la manera com se fallen les obres, encara que a dreta llei no hi ha pas raó de protestar per allò de que qui paga mana. Però si això passa per veritat, n'és una de molt més grossa la llibertat que tenen els pintors de no pendre part en els concursos. I aquesta facultat l'empleen tant sovint, que ls concursos de cartells van a parar a una reunió d'obres on sols se poden premiar les *menys dolentes* i no pas les *més bones*.

Potser els concursos del pervindre se faran en la forma següent: un bon pintor farà un cartell i l'exposarà en un lloc adequat; enviarà circulars als industrials susceptibles de tenir cartell, i el que ofereixi més diners o menys lletres i medalles pera dibuixar, s'emportarà l cartell. En aquest procediment, que confesso és un xic de broma, hi ha un gran fons de veritat. Si entrés en les nostres costums, els industrials s'estalviarien bastants quartos, tindrien un bon cartell i quasi sempre seria tant propi de l'article anunciat com ho són els que ara s'estilen. Que l'industrial fa licors: doncs afegint-hi unes ampolles n'hi hauria prou. Que s tracta d'un altre article: dibuixant-lo sobreposat tot quedaria arreglat a gust del consumidor.

En el cas concret del concurs dels senyors Fiter y Planas, lo que ha espantat als millors cartel·listes és aquella llista de la loteria de premis i recompenses. Ademés, en ús del seu dret, indicaren massa l'idea de la composició, i els bons pintors, els *artistes* propiament dits, són gent que vol fer les coses a la seva manera. Ademés, el public no s'hi encaparra gaire en llegir lo que diu un cartell artístic; de manera que ademés de treure l'harmonia de la composició, no serveix de res. Els premis que té una casa són veritablement una honrosa fulla de serveis, però en els cartells estan fora de lloc. Vegi-s, si no, lo que fan els grans anunciadors del món: posen el trist nom de la casa, i santes paus. Quan s'ha llegit algunes mils vegades *Chocolat Menier*, *Emulsion Scott*, o noms així, l'obsessió és prou gran pera obtenir els efectes de suggestió mercantil que s proposa l cartell. Lo demés sols interessa a les cases anunciadores, a la família i als amics.



El concurs actual ha patit de lo que deixem exposat en els paragrafs anteriors: tot aquell reguitzell de lletres espantava als pintors més aficionats a escriure. Entre ls que hi han enviat, poques idees hi han que siguin propies d'un cartell pera blondes i puntes. La més ben trobada, que no sé pas de qui deu esser feta, és la d'un coixí de fer puntes, del qual les fades en

manegen els boixets; però, si és una idea de primera, com a cartell no resulta. El del primer premi, que és den Coll, és fet amb molt carinyo i respon als peus forçats que la casa anunciadora desitjava. Deixant a part la crítica, m'alegro moltíssim de que l'encarrec hagi recaigut en tant excel·lent amic com és en Coll. Més, tornant a pendre la crítica, m'agrada més com a cartell el den Feliu d'Leus, malgrat l'horror personal que sento pel color vermell. El den Llaverias, quin fondo recorda un xic el cartell de *l'Hispania*, és molt elegant i sens dubte hauria reunit tots els sufragis si les figures fossin més agradables. En Gossé podia obtar a un premi igual. El den Cornet fa riure de debò, però encara és més graciós el den Picasso, amb aquell lema de l'amiga Virginia. Dels altres sen podrien fer algunes estampes d'entrega a *cuartillo de real* o exposicions de societats humoristiques.

La veritable apoteosi de les blondes són els cuadros de l'Anglada, que no més se miren un mig per cent dels que examinen els cartells. Cada cop que he anat a Can Parés he vist una muralla de gent de cara als cartells i un parell d'admiradors davant dels jardins de París de l'Anglada, sens dubte perquè té més aficionats la gacetilla que l'article de fondo.

Concurso

La *Caja de Previsión y Socorro*, primera Compañía Española de Seguros sociales, abre un concurso, en el cual podrán tomar parte todos los artistas españoles, para la composición y consiguiente adopción de un cartel emblema que, á la vez que dé idea de las principales operaciones que practica la Compañía, pueda utilizarse, reducido al tamaño oportuno, como cabecera de las pólizas, acciones y demás documentación oficial, bajo las siguientes condiciones:

1.ª Las recompensas serán en metálico y se compondrán de tres premios:

Primero	Pesetas 1.000
Segundo	» 500
Tercero	» 250

2.ª El proyecto del cartel no está sujeto á medidas, formas ni figuras determinadas, quedando en completa libertad el artista para exponer su idea, si bien debe tener en cuenta que el principal objetivo del concurso es el poder adoptar el proyecto que, representando ó aludiendo con mejor acierto á los fines y objeto de la Compañía, sea fácilmente reducible para utilizarlo en la documentación oficial de la propia Compañía, por medio del fotograbado, fototipia ú otro procedimiento análogo.

3.ª Puede combinarse el dibujo del proyecto con las palabras CAJA DE PREVISIÓN Y SOCORRO, PRIMERA COMPAÑÍA ESPAÑOLA DE SEGUROS SOCIALES.

4.ª Los señores artistas deberán remitir sus trabajos por todo el día 31 de Mayo próximo, en el que quedará cerrado el concurso al Salón Parés, Petritxol, 5, acompañados de pliego cerrado y con el lema correspondiente.

5.ª Al hacer entrega del pliego que acompañe al proyecto, la casa Parés librará un resguardo que deberá conservarse para en su día recoger el proyecto en caso de no resultar premiado.

6.ª Todos los proyectos concurrentes se expondrán en un local á propósito de la ciudad de Barcelona, durante ocho días, terminados los cuales se procederá á la concesión de premios, continuando la exposición algunos días más.

7.ª La Junta Directiva de la CAJA DE PREVISIÓN Y SOCORRO, previamente asesorada por personas de reconocida competencia, procederá á la designación de los premios.

8.ª Quedarán de propiedad absoluta de la CAJA DE PREVISIÓN Y SOCORRO los proyectos que resulten premiados, con facultad de poderlos modificar como estime conveniente y reproducirlos en la forma que bien le parezca.

9.ª Las recompensas se harán efectivas á los 15 días del fallo, en el domicilio de la expresada Compañía, Aviñó, 34, principal, considerándose caducado el derecho al cobro, transcurridos seis meses desde la publicación del fallo.

10.ª Los carteles no premiados serán devueltos á sus autores mediante la presentación del correspondiente resguardo en el citado establecimiento del Sr. Parés, y se considerarán abandonados los que no sean recogidos transcurrido un mes de la fecha del cierre del concurso.

11.ª Para facilitar á los artistas su cometido, se les proporcionará toda clase de datos y antecedentes en el domicilio social de la CAJA DE PREVISIÓN Y SOCORRO y en el establecimiento del Sr. Parés.

El fluviol



La major part dels que sou aquí de segur que heu tastat alguna vegada l'emoció que produeix, al tombar una carena, sentir la tonada del fluviol, abans i tot de que, confosos entre la vegetació de la fondalada, hagueu tingut ocasió d'observar en una clapa de prat el pastoret assegut en una roca voltat de les ovelles.

És una de les fruïcions que esperen al viandant, una de les tantes sorpreses reservades al qui tresca les montanyes, sorpreses que causen una impressió tant més fonda com més viu siga i caliu del foc patri de que estiga sadollat el cor de l'excursionista.

Devegades succeeix que, al primer moment de sentir la tonada, ens costa distingir ben bé si és el sò del fluviol o la veueta fresca d'un vailet de pagès. És que el sò del fluviol té quelcom de la veu humana, i de tant sentir-hi sols melodies de la terra sembla que posseeixi la virtut d'encativar el nostre esperit. Devegades, atravesant el bosc, es penetren els nostres sentits de la misteriosa i agradable barreja de la flaire dels pins i de les tonades tristes, melangioses, del fluviol, que sembla que s'aixequi de la pendent solitaria amb la mateixa veu entelada i llunyadana de la puput.

Altres cops, el pastoret ensinglerat en un toçal ne treu unes notes alegroies i falagueres que ns augmenten el dalit pera fer l'ascensió fadigosa.

Aquest instrument senzill, de tant poca extensió, tallat en un troc de canya o buidat en un tronc de boix, que entra sovint en les rondalles, el trobem acompanyant les intencionades corrandes que s'endrecen els uns als altres els veïns dels llogarets o bé presidint el pintoresc i mogut ballet de les valls pirenenques. El fluviol és com una veu coneguda que escau bé a tots els aires de la terra; la mateixa veu que, senzillota i primitiva en l'alta montanya, s'ha anat transformant cap al pla, complicant-se i perfeccionant-se, en l'harmoniosa tenora que tant tendrament refila les melodies peculiars del nostre poble.

Amb en Morera hem tingut ocasió d'experimentar plegats moltes sensacions de montanya, ja recullint cançons populars per les ronegues masies, d'ont ell ha portat el *Planys*, entre tantes altres que ha harmonisat pel coro; ja extraïent-ne en lo possible l'ànima, el sentiment; ja fantasiant enfront dels grans espectacles de la natura i perdent-nos a gratient en les vagaroses regions de la llegenda, d'on varem portar *La Fada*.

Quan no hem pogut tirar endavant les excursions que hem tingut desig de fer, ens hem aconsolet parlant sovint de les ja efectuades, i les escenes a que dona lloc l'acte de recullir cançons i el sentir-les han sigut pera una colla d'amics sovint objecte de conversa.

A una d'aquestes converses entre companys va venir-hi un dia en Morera, portant après en el fluviol un bon aplec de tonades catalanes. An els que l'escoltavem ens va produir un efecte magic, transportant-nos a un medi ben distint d'aquell en que ns trobavem. I allavors va néixer entre uns quants de nosaltres l'idea d'organisar una sessió intima de fluviol en el «Centre Excursionista». I passant mesos i fins algun any, ha arribat el dia en que hem pogut dur en Morera an aquí, després d'haver-lo ben convençut de que, an aquest local, tot pren un aire d'intimitat, com de casa, de que entre aquestes parets un pot gosar fer-hi actes com el d'avui, que potser no serien ben compresos en altres societats.

Convençuts, doncs, de que estem entre companys simpatics a tota manifestació, per humil que siga, d'amor a les coses de la terra, hem lograt uns quants socis de la casa que en Morera us presenti una serie de tonades catalanes, algunes d'elles novenques a ciutat, tocades en el tosc instrument de pastor.

Si per una estona arribem a transportar-vos a la montanya, a despertar en vosaltres records que sens dubte guardeu; si en Morera pot comunicar-vos una de les emocions que hem fruit plegats, ens donarem per ben satisfets dels resultats d'aquesta vetllada intima.

J. MASSÓ TORRENTS

Academies i pintures de l'Hermen Anglada

Tenim una veritable alegria en afirmar que l'art de la terra compta amb una nova personalitat de real valer. L'Anglada, que ha passat cinc anys a París recullit i treballador, ens porta la prova de lo bé que ha empleat el temps en la ciutat que avui per avui va al cap del món artistic.

Dotat d'una figura energica i decidida, l'Anglada amaga dins d'aquell cap copiosament barbut i un xic ferestec una sensibilitat exquisida. Si en les academies ens ensenya la seva manera d'apendre, prenent quasi exclusivament l'aspecte brutal de la naturalesa, en les vint i tantes obres pictoriques que exposa demostra la subtilitat del seu sentir, aplicant-lo als més delicats refinaments de la llum i de la forma.

Aquells cants de color a les dances quasi hieratiques de les bacants modernes donen més complerta imatge de lo que és l'essencia del vici artistic parisenc que ls més fotografics realismes. L'impressió que deixa un vespre d'*Olimpia*, de *Moulin Rouge* o del *Jardí de París* en l'esperit d'un espectador de clara visió, és exactament lo que ns representa l'Anglada. Pera ls que en lloc de mirar prenen part en aquells espectacles, lo del jove pintor barceloní deu semblar, més que un somni, una pesadilla. Si hi tornen i miren bé, veuran que no hi falta res pera representar els ballets nocturns d'aquelles noves sacerdotesses de la Tanit, que també adoren els nous cartaginesos; aquella llum artificial i fatalment daurada, sense la qual no saben viure; aquells supremament elegants envolquellaments de blondes, vels i glaces, pera fer més misteriosos aquells cossos, que són, am tot, detalladament coneguts per un gran public; aquelles grans ales d'au dolcissima, sota de les que s'mouen les teatrals mirades d'aquelles sociables enemigues de l'home; aquelles teles de colors simbolicament cambiants, jugant am les llums de tots colors i que fugen unicament de la del dia. I en les tauletes, semblants a les dels sortilegis antics i que, per tant, poden aguantar-se en l'aire, aquells didalets d'agradables verins que poquet a poquet, però segurament, van rublint els delicats cossos, fins a insensibilisar-los. Junt amb elles, al costat, rodejant-les, encadenats ja abans d'esser esclaus, aquells homes seriosos d'altres ciutats i potser del mateix París, que, un cop vora la llar propria, tronaran contra la Babilonia moderna i no hi deixaran anar els seus dignes rebrots, sens dubte pera no tenir testimonis i potser rivals. Si, al tornar a París, els homes de bona voluntat volen mirar-se freda però artisticament aquelles saturnals d'elegants moviments i de bona companyia, veuran quant i fins a quin punt té raó el fi pintor que és l'Hermen Anglada.

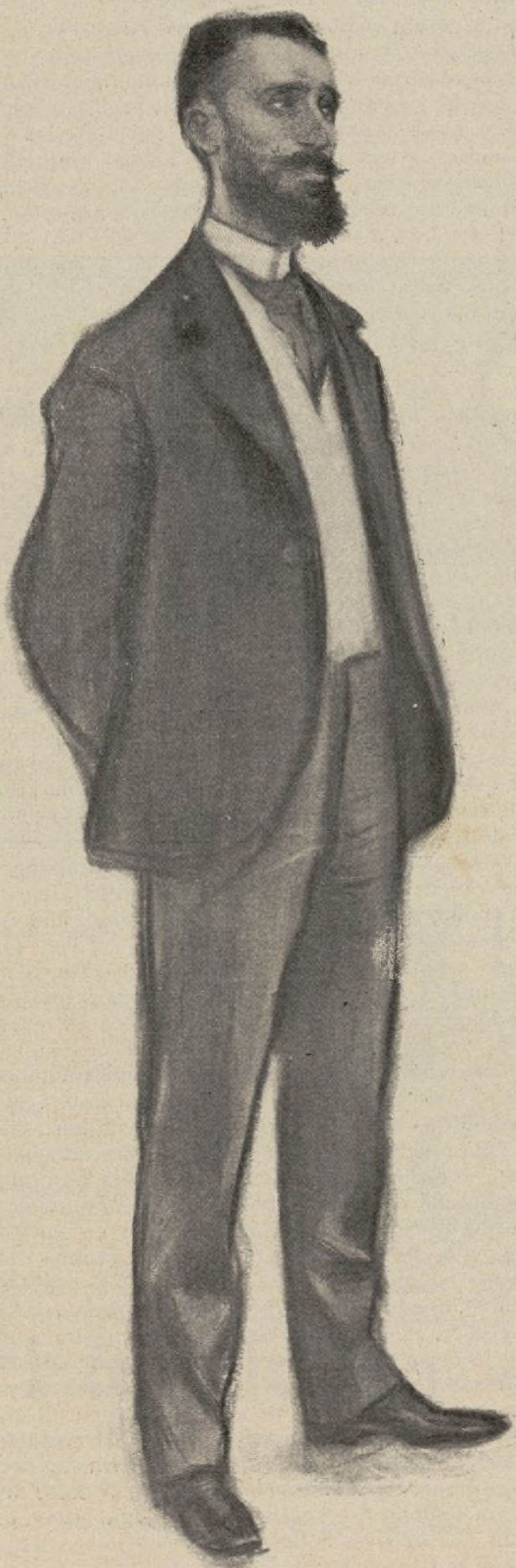
Que aquí potser no agradi a tot-hom, ja és de regla: lo essencial és que tingui raó com a pintor, i per la part nostra no li regategem ni un punt, ni ns cal l'intel·ligent permís que ell mateix s'ha acordat de dibuixar com li dongui la gana, presentant, junt am les pintures, aquella serie d'academies capaces de satisfer les usuals exigencies dels que no tenen cap dret a esser-ho, precisament perquè mai els agrada res que surti de la corrent mercaderia. Si l'Anglada no hagués tingut aquesta pensada d'intel·ligent espavilat; si ls quadros haguessin vingut a Barcelona protegits unicament per la frescal atmosfera dels jardins de París o per la boira artificial dels llocs de plaer nocturn, que n'hauriem sentit de coses monstruoses durant el temps de l'Exposició!! Ara, am les academies, quasi tot-hom calla, i els més pretenciosos, com també ls més ignocents, sols diuen, am veu comicament alta, que no ho entenen, o que no hi veuen res. Les dugues coses són veritat, i no tenen res d'estrany: els versos den Maragall tampoc els entén tot-hom, i perxó no s'paren, ni la Poesia ls abandona. Al Liceu tampoc tot-hom vol sentir l'*It-genia*, i perxó l'ombra den Glück no deu pas sentir-se molestada. Quan floreix la Primavera, que n'hi han que no s'distreuen de pasturar!! Doncs, per raons tant poc demostratives com les anteriors, no hi fa res que les pintures de l'Anglada no agradin a tot-hom. Tant aquí com a fora, ne trobarà que li diran que va per bon camí, i tenim l'agradable por de creure que més s'estimarà l'opinió d'aquesta minoria.

Una qualitat que tampoc pot negar-se a l'Anglada és la d'esser prou personal tractant coses que ja han sigut l'objecte dels treballs d'altres artistes.

Totes les anteriors ratlles són inútils pera donar l'opinió

artística de les obres de l'Anglada; però la seva pintura s'aparta tant de la que estem acostumats a veure aquí, que parlant al públic desconegut, per l'intel·ligència que se li suposà, se fa precis donar raons que puguin convèncer o que al menys demostrin que ls que les estampen se les creuen, com és el nostre cas. Si no fos això, diríem solament que, per nosaltres, l'Hermen Anglada és un pintor de debò i, lo que és més, de personalitat caracterisada.

L'exposició de l'Anglada ha tingut aquí un exit franc i decidit entre ls pintors, i ho prova eloqüentment el fet d'haver adquirit algunes òbres xicotets que saben lo que s fan, com són en Rusiñol, en Llimona i d'altres. Els aficionats *civils*, per ara, hi van venuts, i per això no són compradors. Si, com creiem, la col·leccioneta s'exposa a París, no pot preveure-s l'exit que tindrà, perquè, ademés d'haver-ne vistes d'altres, succeeix a voltes que lo que aquí sembla estrany és allí cosa corrent.



Jaume Massó Torrents

La forma gentil am la que quasi sempre s presenta l llibre català es deu, en gran part, an en Jaume Massó.

L'establiment «L'Avenç» ha estampat tants llibres de veritable aspecte artístic, que l'història del llibre català senyalarà an en Massó Torrents com un dels que més han fet anar endavant la tipografia de la nostra terra. Fins a cert punt, és el nostre William Morris.

Junt amb en Joseph Meifrèn i en Ramon Casas fundà, quan eren molt jovenets, la revista *L'Avenç*, quina primera col·lecció era modestament tirada en velograf. Aquesta publicació fou la base de l'establiment tipogràfic «L'Avenç» i de la seriosa Revista del mateix nom, que en fi de comptes ha sigut el periòdic d'ont han sortit més personalitats i en el que s'han estampat les matèries artístiques i literàries que més han influït en les noves corrents de la nostra terra.

Entretants tingué ocasió d'empendre llargs viatges per gran part d'Europa, especialment a Anglaterra, on féu duradera estada; a l'Austria, Alemanya, Hongria i Suïça, així com per França i Italia; viatges que fortificaren en el jove Massó les inclinacions que sempre havia demostrat envers els ideals d'Art i Llibertat.

L'última aparició de *L'Avenç*, que ha sigut la més important de totes, acabà potser per pletora de vida, ja que en ella s'iniciaren tendències que no podien trobar públic en un país com el nostre. Am tot i la poca part de treball visible que hi tenia en Massó, ha de comptar-sel com un dels principals elements de la publicació, per ésser-ne un dels més actius organitzadors.

En Massó, ademés dels cuidados en escullir lletres d'impremta, rel·ligats, colors, papers i vinyetes, ha empleat gran part del seu temps en altres aficions. Excursionista incansable, ha recorregut totes les altes terres catalanes, traient-ne la saó d'aquells *Croquis Pirenencs*, tant rodonament fills de les montanyes. Els cants de *Natura* són, sens dubte, germans d'esprít del qui adora el Pireneu, així com el llibret de *La Fada*, quina música composà en Morera després d'una gran excursió que amdós amics emprengueren per les perdudes valls del nostre vessant pireneic.

Per això, per aquesta compenetració que té am la vida i costums de les nostres elevades regions, fou el millor presentador den Morera en l'agradable vetllada organitzada pel *Centre Excursionista de Catalunya*, en la qual l'excel·lent músic féu cantar al fluviol les cançons que enclouen la música popular.

El PEL & PLOMA aprofita gustós l'ocasió de publicar el preàmbul que servi de presentació a la vetllada del *Centre Excursionista de Catalunya* i la simpàtica figura den Massó, tant per lo que s'ho mereix com per la gratitud que li deu després d'haver-se publicat tot un any el nostre semanari a l'establiment del que ell n'és l'ànima tipogràfica i creure-us que una bona part dels nostres exits se deuen a «L'Avenç», del que ns separem el primer de Juny, més amics que mai, ja que l nostre canvi de premses se deu an allò que ls francesos ne diuen: *Pour cause d'agrandissement*.



El Saló de 1900

(Societat dita dels Camps Eliseus)

En el camp de batalla de l'Exposició Universal les armes dels combatents són els productes de l'Art i de l'Indústria. Els primers se presenten, ademés del seu lloc natural, que són els palaus de Belles Arts, per tot arreu. Ademés de les pintures i escultures decoratives, hi ha ben bé una bona meitat d'instal·lacions que han demanat a l'esboçador o a la paleta ls millors elements pera atreure l'atenció del públic i dels jurats. Per mor d'aquesta gran producció suplementaria, que ha sigut general tant a França com en els demés països, era de témer que ls *Salons* anuals de pintura fossin enguany deslluïts per baixa en el valor de les obres presentades, i així ho ha demostrat lo que presenta la *Société des artistes français* en els antics escorxadors de Grenelle, convertits en temple lleuger de les arts plàstiques.

Amb el *Saló* d'enguany no n'hi ha pas pera fer-s'hi veure ni mica ni molla; ben garbellat, els cents metres quadrats de pintura emmarcada penjada en més de trenta grans sales donarien am prou feïnes la materia necessària pera omplir de quadros interessants una saleta petita. I això és degut, entre altres causes, a que ls artistes van cançats. Aquelles *grandes machines*, que eren la distracció d'aquest *Salon* en altres anys, manquen en el d'ara; els bons personatges pintats per artistes de casaca brodada s'han guardat pera l'Exposició, i fins els escultors que en aquest *Saló* lluitaven valentment contra ls tres o quatre homes de gran talent del Camp de Mars se coneix que han tingut fortes comandes i que han abandonat la guerra civil pera la més seria contra la coalició estrangera.



El *Saló* dels Camps Eliseus, que així continuà anomenant-se malgrat els canvis de lloc, és l'Exposició ont envien els pintors que fan bondat. M'explicaré: tant bon punt comencen a fer acadèmies que s'aguanten, els joves pintors francesos i els que estudien a París se troben am dos camins. L'un, ple de premis, de pensions, de concursos, de medalles, de bons casaments, d'encarrecs, de fullaraca i d'oblit final. L'altre, d'escandols, de disgustos, de crítiques enverinades, de penosa joventut, però potser de gloria postuma. Els homes practics, que són els que més abunden, tiren decididament pel primer camí; van a Roma, tenen medalles, vénen com negociants a l'engròs, se casen am bons dots, són de l'Acadèmia i es moren plens d'honors i de quadros que van baixant de preu i de consideració. La majoria dels que pensen així enviaven fins ara al *Saló* dels Camps Eliseus, que representa les sanes tradicions de l'Art oficial, que forçosament ha d'anar aixelat pera no comprometre les seculars institucions acadèmiques.

Desde fa poc temps, els *intègros* del Camp de Mars, que és l'altre *Saló*, s'han anat tornant practics i han anat fent com tot-hom. També desde feia molt temps hi han hagut sempre als Camps Eliseus alguns artistes de bona fe i de valer que no pensaven més que en pintar bé.

La característica general de quasi tots els pintors que envien al *Saló* dels Camps Eliseus és la resignació; esperen tenir un dia o altre una medalla grossa o petita, anant interinament a tots els enterros, batejos i casaments pera crear-se relacions i comprometre als amics: així ls que obtenen les medalles en voten de més bones als peixos grossos del Jurat, i a copia de temps tots ne surten contents i enganyats; al morir, pronuncien mitja dotzena de discursos plens de retòriques sobre la tomba del company que ls feia nosa, deixant el còs a la terra i les obres a les sales dels palaus nacionals que són a més d'una hora de tren de París.

Aquesta noble societat de socors mutuels ha tingut el valor d'exposar enguany i n'ha sortit am les mans al cap. Els del Camp de Mars, que la saben molt llarga, s'han sentit cançats per l'esforç de l'Exposició Universal i han abandonat la palestra. En canvi, seran els amos del Jurat internacional i es repartiran els premis com a bons companys que són. Els dels Camps Eliseus, prescindint del valor absolut que les obres presentaven, han fet com els demés anys, donant les medalles d'honor i les que sent honorífiques no n són tant com la més grossa.

La de pintura ha tocat a l'aplicat pintor Humbert, autor d'una colla de pintures conegudes i, sobre tot, de l'ultima deco-

ració del Pantheon. El quadro al que ha caigut per sort la medalla d'honor és una composició am dos figures, retratant persones conegudes de la societat parisenca. Està molt discretament pintat i dibuixat, seguint el delicat estil den Lawrence, el gran pintor anglès de principis de segle, que resulta l'verdader premià. Pera fer ressaltar l'homenatge a l'Inglaterra, l'obra està rodejada d'uns records de Bonnington i de Gainsborough, saviament pintats per artistes francesos.



En lo demés del *Saló* sols hi han dos grupets interessants: l'un és el format pels pintors espanyols; l'altre, per la dotzeneta d'obres que sobresurten entre les desesperants imitacions de totes les firmes conegudes. Podria formar-se un tercer grupo dels que van a menos, més és precis esser indulgent amb els que potser no han sofert més que una relliscada que no acabarà am caiguda.

El grupet espanyol està escampat per totes les sales; en ell hi figuren en Brull, en Sorolla, en Fabrès i d'altres que sols envien aquells quadrets que exigeixen els negociants de quadros pera que ls aprovisionadors de l'establiment figurin en el catàleg. El quadro den Brull és el *Pessebre*, prou conegut de tots els barcelonins aficionats a pintura per haver-lo vist a Càn Parés. El den Sorolla és un estudiet molt acabat d'aquella escena am la que està encarinyat fa algun temps: uns bous traïent una barca am les veles recullides, però inflades per la brisa. Les notes del cel, del mar, de la sorra i de la vela són tant justes com les demés den Sorolla, que solament ha volgut fer acte de presència amb aquesta noteta. L'obra principal d'enguany la té al *saló* espanyol de l'Exposició Universal. La móra den Fabrès és una de les que vegerem ultimament en el carrer de Fernando de aquesta ciutat.

El grupet dels que sobresurten està format per ben pocs quadros. El més notable és potser una holandesa molt ben tallada, cullint flors de pomera en un frescal prat il·luminat pel sol. És un quadro molt decoratiu, del notable pintor americà Hitchcock. Den Belleruche (anglès) és una elegant figura ben pintada i dibuixada, encara que am cert descuit característic en l'autor. En Pointelin té una nota de paisatge, encara més elemental que les que coneixem; aquella lluna i aquell arbre esflaïgarçat ja no figuren en el quadret d'enguany, on se veu, am tot, l'estil del poc variat paisatgista; una nota grisenca i justa de cel, una ratlla ben trobada i fosca de terra; ja tenim un Pointelin més pera les vendes del pervindre. L'Henri Martin, cançat de les grans composicions en les que ha treballat ultimament, sols envia una figura, la *Beauté*, quin dibuix i poesia queda destruïda per la factura fragmentaria de l'autor. El fill den Jean Paul Laurens, que s diu Albert, se va fent un nom, fugint de l'escola paternal. Els seus assumptes són senzillissims, sense colors llampanants ni dotzenes de personatges. Am la protecció del famós pintor de Toulouse, el fill arribarà a esser un dels decoradors de l'Estat francès. A igual parroquia poderosa arribarà, sens dubte, en Buffet, pintor que s revelà fa un parell d'anys, am en Menelik, emperador d'Etiòpia, retratat sota l'ardent sol africà, am tots els arreus d'una majestat un xic barbra. Sembla estrany que un pintor d'energica coloració pugui tenir qualitat de decorador, però és així. El quadro del *saló* és un estudi fet a Abissínia i també d'un troç lluny s'endavina la seva personalitat. Els colors que emplea vénen a esser els den Paul Baudry, més reforçats, però també més afinats de to i d'harmonia. En el plafó de l'Exposició Universal, que representa les indústries textils, el valor de l'obra s deu tot al color que pel bon gust se destaca d'entre les coloraines dels cinc altres. El dibuix és prou personal pera mantenir el valor de l'obra, que en conjunt recorda les hermoses decoracions de Marsella fetes per en Puvis de Chavannes, cap a quina personalitat té més d'una tirada l jove pintor i viatger.

Amb això, queda fet el balanç estricte d'un *Saló* que no tenia cap raó d'esser; més calia parlar-ne pera demostrar que no tot lo de París és bo ni totes les medalles ben guanyades. En l'escultura absolutament res sobresurt de lo conegut, si no és baix l'aspecte de curiositats un xic comiques. Una gran font pera Burdeus és l'obra de més empenta i també la més visible. Dels objectes d'art aplicat cap s'aparta de lo que un bon obrer-artiste pugui reproduir. Totes les arrecades, collars, braçalets, medalles i medallons fan l'efecte d'haver sigut vistos en altres exposicions i en totes les botigues de pretensions artístiques. El *Saló* d'enguany és una sala de rebre.

Munkaczy

Ha mort aquest pintor d'Hungria, que va gaudir de molta celebritat gracies als famosos quadros: *El requiem de Mozart*, *Crist davant Pilat* i *El Calvari*. El quadro que representava a Crist davant del proconsul romà donà la volta al món, ensenyat a tant l'entrada; el cromo i les arts baixes de reproducció i popularisaren, contribuint a enlairar al pintor, que al fi en perdé la raó. Fora d'aquestes obres conegudes en féu d'altres que no obtingueren pas cap exit. Havia viscut molts anys a París d'una manera fastuosa, que contribuï a la seva ruïna moral i material. El continuador de la seva gloria oficial és en Broziek, gran arreglador de quadros historics, freds com figures de cera fotografiades.

Souper National

Amb aquest motiu que jo li poso se podria denominar el sopà ofert an en Marquina en els soterranis del cafè Continental pels companys del semanari *Jocentut* i altres amics del jove poeta hispanic. L'esperit de la festa fou d'una cordialitat tant gran, que ls començals no se separaren fins a altra hora. Suprimits els *brindis*, tot-hom parlà al menys un parell de vegades, sense comptar l'incessant i animada conversa d'aquella reunió de joves per l'edat o per l'esperit.

L'objecte de la festa gastronòmica, admirablement servida per en Ribas, fou celebrar l'exit de les *Odes* den Marquina i fer-li saber que som molts que ns alegrem de veure'l de nou entre nosaltres.

Targetes postals il·lustrades

«L'Avenç» ha començat la publicació d'una serie de targetes postals il·lustrades am la col·lecció de personalitats catalanes retratades per en Ramon Casas. Ne sortirà una cada semana amb el títol de col·lecció *Catalonia*. La serie actual és la de PEL & PLOMA; més tard emplearà «L'Avenç» en altres series elements fotografics que donaran lloc a series noves. En la primera està retratat D. Manel Duran i Bas.

Avís important

El proxim número també serà doble i sortirà l'19 del corrent Maig. Així, am la semana de descans aparent, podrem preparar l'Exposició den Ramon Casas, que s'obrirà l dia 25, la confecció del nou cartell i de les invitacions i, finalment, el primer número de l'any II de la nostra publicació, que contindrà millores i reformes importantíssimes.

NOTA. — Els clixés del present número han sigut fets per la casa J. THOMAS, 375, carrer de Mallorca.

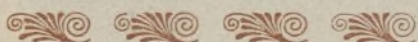
Tipografia «L'AVENÇ»: Ronda de l'Universitat, 20. Barcelona. — Telefon 115.



Se suscriu al PÈL & PLOMA

a **Barcelona**, a la Redacció: 96, Passeig de Gràcia, Estudi.
A Can Parés, 3, Carrer de Petritxol.
L'Avenç, 20, Ronda de l'Universitat.
Verdaguer, 5, Rambla del Mig.
Duran i Bori, 30, carrer de Fernando.
Corne, llibreria francesa, 8 i 10, Rambla del Mig.
Piaget, llibreria francesa, 23, Rambla del Mig.
Cerveseria dels IV Gats, carrer de Montesión.
Kiosco Tasso. Pla de la Boqueria (venda a l'engròs).

a **Gràcia**, a Can Nubó, 91, carrer Major.
a **Madrid**, Hector Kummer, llibreria, 91, Alcalá.
a **París**, l'on s'abonne chez:
Ed. Sagot, 39 bis, rue Châteaudun.
Boyreau & Chevillet, 22, rue de la Banque.
P. V. Stock, Galerie du Théâtre Français, 8, 9, 10 & 11, Palais Royal.
En vente dans tous les kiosques.
a **London**, Émile Pelletier, 56, Charlotte Street, Fitzroy Square.
a **Bruxelles**, Librairie Istace, Galerie du roi, 14, & Boulevard Anspach.
a **México**, Agencia Internacional, Cerrada de la Moneda, 8.
a **Buenos-Aires**, Joan Bonmati, Buen Orden, 284.



PUCHINEL·LIS

Tots els dilluns, dimecres i divendres, a les 10 de la nit, funcions variades.

Dijous i diumenges, a la tarde, funcions pera nois, a les quatre i mitja.

Se serveix beure i menjar a totes hores.



Pèl & Ploma

NUMERO EXTRAORDINARI 25 CENTIMS

Dibuixat per R. CASAS

ADMINISTRACIÓ: 96, Passeig de Gràcia, BARCELONA

Escrit per M. UTRILLO

SUSCRIPCIÓ

Barcelona. limits actuals, un any, 5 ptes. • Resto de España, un año, 6 ptas. • Union postale universelle, un an, 7'50 fr.

Tots els nous subscriptors per un any tenen dret a una prova d'artista.

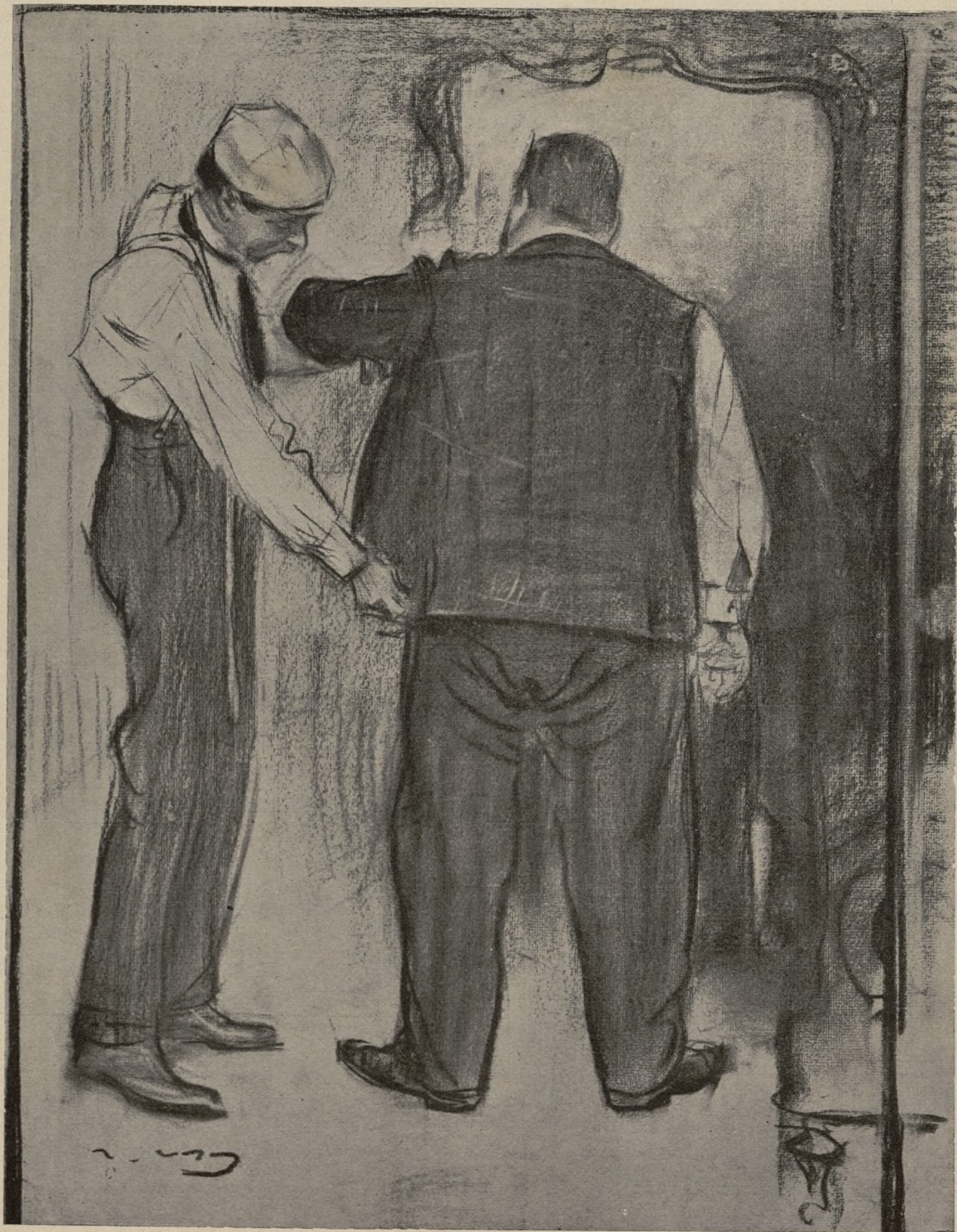
Numeros atrassats, 25 centims.

Ayuntamiento de Madrid

Els dibuixos d'aquest número.—El croquis del natural fet per en Casas és: *un croquis del natural, fet per en Casas*. Hi podria trobar moltes retòriques, però ja m'permetran que me les guardi per altres ocasions. Aquest dibuix és, com se veu, un dels que l meu company envia de París per a l PEL & PLOMA. L'original porta altres tints, que seria impossible reproduir en el nostre semanari; més la casa Thomas n'ha fet un facsimil per a les *Arts grafiques*, que prova una vegada més que aquell establiment de reproducció pot fer tota mena d'immillorables treballs artístics.

El dibuix del senyor de 100 kilos és una humorística targeta postal que s'féu fer el sastre català Castellà i que reproduïm en gros, perquè escau molt en aquests dies de *cortes* de pantalon i... d'altres peces de vestir.

MODES DE PRIMAVERA



El sastre:—Li va que ni pintada.

L'home excessivament gras. Sobre tot que sigui ben cenyida.